

Fran Urban

AKCIJA ZA BOŽJI SVIJET (II. dio)

POKRENIMO BOŽJI SVIJET

1. Tko treba da pokrene Božji svijet

Isusova pojava označuje početak Božjega svijeta.

Prve Isusove riječi upućene ljudima za vrijeme njegova javnog djelovanja bile su, kako izvještava Matej: »Obratite se! Ta približilo se nebesko kraljevstvo!« Isus je taj poziv uputio svojim suvremenicima i sugrađanima neposredno nakon svog izlaska iz pustinjske provjere u koju ga je, kako opet kaže Matej, poveo Božji Duh. Iako je upotrijebio iste riječi kojima je i Ivan Krstitelj upućivao svoj poziv za promjenu stava ljudi, Isus je tim riječima objavio novost koju je u povijest čovječanstva donijela njegova pojava.

Nakon raščišćavanja svojih namjera i nakon obračuna s principima na kojima su počivale prijeantičke i antičke civilizacije, a koje principe je u svom kasnijem razvitku bio prihvatio i izraelski komonvelt, Isus je očito u času objave novosti u razvitku čovječanstva raspolagao sažetkom svojih ideja koje je tijekom kasnijeg djelovanja iznio, objasnio i razgraničio od drugih pogleda, a svojom smrću konačno potvrdio i dokazao.

Središnji element Isusove doktrine o budućem razvitku ljudskog roda u sklopu Božjeg plana za svijet jest ono što je Isus nazvao »nebeskim kraljevstvom«. Za bolje razumijevanje naravi postupka koji je započeo Isusovom pojavom potrebno je spomenuti slijedeće:

a) Ivanov poziv, čak i po svojoj gramatičkoj strukturi, jasno je kazao da se radilo o nečemu što je neizbježno, što je neovisno o ljudskom svjesnom djelovanju, o nečemu u čem će se ljudi naći zatečeni, o nečemu što su ljudi možda priželjkivali, ali što ne ovisi o njihovoj volji, o nečemu što je Bog sam nakanio zasnovati u određenom času ljudske povijesti.

Božji svijet nije djelo ljudi nego proces s kojim ljudi treba da surađuju za svoje dobro i za proslavu Boga.

b) Isus je nglashavao kako on nije bio došao činiti svoju samovolju već da je njegova funkcija prije svega u objavljivanju Božje istine ljudima. Ta je istina bila u objavi Božje naravi i njegova stava prema lju-

dima te u velikom Božjem dobročinstvu koje se očituje u pokretanju procesa što se naziva Božjim svijetom.

c) U razgovoru s Nikodemom Isus je jasno kazao da potreba za novim ljudskim stavom, koji je uvjet i gradbeni element za izgradnju Božjeg svijeta, znači »slijedeći logični korak« u razvitku života na zemlji. Isus je upozoravao na to da se Božji svijet nadovezuje na doondašnji razvitak ljudskog roda i da treba stvoriti uvjete za dovršenje svijeta u skladu s Božjim planom za ljude (Iv 5, 12).

Božji je svijet završna faza emanacije Božjega života izvan izvorne, »trojstvene« zone života koji nije stvoren. Zato je Isus i mogao s odlučnom ležernošću reći u lice ljudima da se moraju »ponovno roditi« — da se moraju prilagoditi novom svijetu čiji će razvitak uskoro uzeti maha.

Ne može se nikada dovoljno naglasiti da je Božji svijet srž i osnova kršćanske vjere i da taj svijet nije nikakva i ničija proizvoljnost nego upravo nužnost u razvitku čovječanstva, koja je rezultat Božje volje te Božje dobrohotnosti i ljubavi prema ljudima i prema stvorenom svijetu.

Osim toga što predstavlja ireverzibilni i nužni proces u razvitku stvorenog svijeta, Božji svijet sam u sebi ne trpi nikakvih proizvoljnosti, neodređenosti, dvojnosti ili protivnosti. Božji je svijet jasno i potpuno određen kao okoliš u kojem je ljudima ustupljena i dodijeljena stvoriteljska funkcija u očuvanju, razvijanju i umnožavanju života na osnovi partnerstva ili saveza, Novog saveza, a ne više na osnovi podložnosti i straha. Ljudi jedni drugima treba da pruže ono što svaki pojedini čovjek očekuje od Boga ili od života. Razmjena i promicanje života u partnerstvu s Bogom i u ime Božje, kojima se treba izgraditi svijet prema »slici« Božjeg trojstvenog života, iako je nužnost u razvitku svijeta, prvi put stvara priliku da ljudi u slobodi donesu život jedni drugima u Božje ime i da, čineći to, uvide da je Bog Otac svim ljudima.

Božji je svijet Savez što ne trpi nikakvu preinaku svoga cilja, svoje naravi ili svoga ustrojstva. Zasnovan na ponudi života u Božje ime, Božji svijet mora biti jedinstven i jednoličan, bez partikularnih interesa ili prohtjeva, univerzalan i cjelovit. Raznolikost u stvorenom svijetu i među ljudima koji napučuju svijet i upravljaju prirodnim izvorima nije razlog za posebnosti, diobu ili suprotnosti, nego upravo za univerzalnost i jedinstvo.

Raznolikost se u Božjem svijetu ostvaruje različitošću doprinosa ljudi i ona je zasnovana na različitosti darova, a ne na različitosti dohotka što ga pojedinci ili zajednice ostvaruju u društvenoj utakmici. Promicanje »uravnolovke« dobrovoljnom brigom za potrebe drugih ljudi (bližnjih), a ne društvenim diktatom, prisilom ili diktaturom ne vodi k izjednačivanju ljudi, koji, osim toga što imaju potrebe (i prohtjeve), raspoložu radnim potencijalom što se ne da izjednačiti. Jednako se može reći i za društveni doprinos: ako svi ljudi daju »sve od sebe« imajući

na umu potrebe bližnjih i Božju proslavu (unapređenjem Božjeg svijeta), doprinosi ljudi moraju biti različiti. Božji svijet zadržava svoju raznolikost u raznolikostima doprinosâ, a ne u nejednakim nagradama za davanje društvenog doprinosa koji uvelike ovisi o darovima što ih ljudi primaju bez ikakvih zasluga.

Božji svijet slobodnom razmjenom darova vodi k »uravnilovci« konzumacije, ali ne i ujednačivanja doprinosa. Rođenjem i odgojem stečena različitost ljudi u Božjem svijetu ne povećava se na potrošnoj strani (na ulazu) nego na strani ljudskog doprinosa (na izlazu).

Raznolikost koju Božji svijet podržava ne vodi, međutim, ni podjelama ni sukobima, koji izbijaju ili onda kada se dvije ili više stranaka natječu za postizanje cilja što se ne može dijeliti, ili onda kada teže za potpuno različitim ciljevima. Zadovoljenje *potreba* bližnjega ne može biti razlog ni za podjelu ni za suprostavljanje. Zato su jedinstvo stava i usklađenost djelovanja osnovni uvjeti i posljedice unapređenja Božjega svijeta.

Isus je definirao zadaću koju ljudski rod treba da ostvaruje: izgradnja Božjega svijeta. On je sam započeo ostvarivanje te zadaće, ali se vrlo brzo uklonio s puta Duhu i novim ljudima, koji u novom vremenu i novim okolnostima treba da dograđuju Božji svijet i opskrbio ih smjernicama i principima kojih se treba pridržavati. Te se smjernice mogu sažeti u slijedeće točke:

a) u svakoj društvenoj okolini i svakom času oni koji vjeruju da je Isus imao istinu treba da prodiru kroz barijeru koja dijeli Božji svijet od borbe za opstanak (Mt 10, 38; 16, 24);

b) briga oko Božjega svijeta mora se očitovati u brizi oko zadovoljenja ljudskih potreba, koje treba da umnažaju nadu u novi svijet (Mt 11, 5; 22, 39);

c) aktivisti za izgradnju Božjega svijeta treba da međusobno izmjenjuju život onako kako ga je Isus davao svojim prijateljima (Iv 15; 12).

Isus je jasno kazao po čemu se prepoznaju aktivisti za Božji svijet. On je upotrijebio riječ »zapovijed« kako bi naglasio važnost kriterija pripadanja akcionoj jezgri novoga svijeta. Međutim, ta »zapovijed« nije rezultat samovolje ili proizvoljnosti utemeljitelja Božjega svijeta. Taj je princip nužna posljedica naravi Božjega svijeta i nezaobilazni uvjet za promicanje procesa koji mora biti nov u svakom trenutku vremena. U svojoj društvenoj realnosti svaki daljnji korak u Božji svijet (= svaka upotreba jednog novog života) znači apsolutnu neizvjesnost. Otrgnuće jednog ljudskog života iz borbe za opstanak znači sa stajališta borbe za opstanak rizik i opasnost. Samoća s druge strane barijere nosi neizmjerne opasnosti pa je totalna razmjena života među onima koji su prokročili tu barijeru neizostavan uvjet »opstanka«

u Božjem svijetu. Isus je bio neobično konkretan: »Ljubite se kao što sam ja ljubio vas!« Apostoli nisu bili shvatili najdublje značenje Isusove doktrine sve dok ih, nakon šoka što ga je proizvela iznenadna i »nepotrebna« smrt učitelja, Duh nije doveo do punog uviđanja zamašitosti procesa prelaska u Božji svijet. Oni su, međutim, još za vrijeme zajedničkog života znali, uviđali i osjećali snagu i djelotvornost Isusove ljubavi na njihove živote.

Narav Božjega svijeta i način prodora u Božji svijet (Mt 10, 38; Iv 14, 5—14) nalažu snažno jedinstvo među promicateljima Božjega svijeta. Zato je jasno da može postojati *jedna akciona zajednica* za promicanje Božjega svijeta. Isus je utemeljio takvu zajednicu koja je počela funkcionirati na dan kada su dvanaestorica bila kolektivno nadahnuta od Duha i stupila u žestoku akciju širenja Božjega svijeta.

Crkva je jedinstvena i jedina zajednica zadužena za promicanje Božjega svijeta *putem života postojećih članova u Božjem svijetu* i stvaranjem prinova za taj svijet. Crkva je jedina ovlaštena i osposobljena zajednica koja uopće može promicati Božji svijet, i to ne po svojoj volji i odluci nego po svojstvima Božjega svijeta i principima ulaska u Božji svijet. Crkva je ovlaštena i osposobljena da, *kao zajednica*, unapređuje Božji svijet.

Opće poznata je činjenica da odvajanje od Božjega svijeta, iz zajednice koju je utemeljio Isus ne vodi unapređenju Božjega svijeta. Jednako tako je očito da se jedinstvo aktivista Božjega svijeta može obnoviti samo promicanjem Božjega svijeta. Nejedinstvo kršćanskog svijeta nastupilo je kao rezultat nebrige Crkve za promicanje Božjega svijeta i to mora biti jasno svima *kojima je imalo stalo do Isusa* i do Božjega svijeta. Zanemarujući promicanje Božjega svijeta, Crkva je svojim društvenim utjecajem nužno stala na stranu određenih (i nije bitno kojih) separatnih snaga i interesa. Oštećena strana ili iskorištavana strana, što je prije bila priznavala Crkvu, redovito se po logici borbe za opstanak odvajala od Crkve. O zabludi odvajanja od Crkve nema više nikakvih zabluda ni u Crkvi ni izvan nje i na to ne treba trošiti prostor.

U današnje vrijeme pažnju treba usredotočiti na pojavu separatnih pokreta i akcija unutar Crkve.

Podjela Crkve u bilo koju svrhu i na bilo kojoj osnovi znači duboko nerazumijevanje zadaće Crkve. *Jedina zadaća* Crkve jest promicanje Božjega svijeta koji Crkva treba da promiče kao cjelina. Zato je praktična podjela Crkve na »karizmatičku« i »hijerarhijsku« u najmanju ruku vrlo opasna zabluda. Hijerarhijska je Crkva po svom nastanku bila karizmatička. Hijerarhičnost Crkve, pod kojom se razumijeva upravljanje sadašnjih i dugoročnih projekata u Božjem svijetu od *određene grupe* ljudi, počiva na kolektivnoj karizmi dvanaestorice. Međutim, hijerarhičnost se ne smije otuđiti ili izroditi od karizme.

Crkva ne može živjeti od karizme dvanaestorice apostola, kao što ni Isus nije htio da ona živi od njegove grandiozne karizme, koja je izišla iz jedinstva s drugom Božanskom osobom. On je svojoj sudbinskoj karizmi pretpostavio karizmu novog vremena, koje se počelo odbrojavati s njegovom pojavom. U času silaska Duha na okupljene apostole svijet je bio drukčiji nego u vrijeme silaska Duha nakon krštenja u Jordanu. Svijet nije stajao u nepomičnosti ni za Mesijina boravka na zemlji. Duh je i tada puhao: kroz Petra i Andriju, Ivana i Jakova, Mateja i Nikodema, Judu i bogatog mladića, kroz Pilata i Kaifu.

I »hijerarhičnost« i »karizmatičnost« Crkve jesu kolektivne. One pripadaju cijeloj Crkvi. Upravljačka zadaća određenih sudionika Božjega svijeta i karizmatički darovi istih ili drugih sudionika Božjega svijeta pripadaju Crkvi u njenoj funkciji promicatelja tog svijeta. I odluke »hijerarhijske« Crkve i akcije »karizmatičke« Crkve moraju se u stvarnom svijetu očitovati isključivo kao stav i djelovanje cijele Crkve.

Jedna od teških zabluda u naučavanju i štetno odstupanje od Isusovih smjernica u praktičnom djelovanju izvire iz nedomišljenog, nekritičkog i lakomislenog poimanja da Duh treba da djeluje mimo hijerarhijske Crkve, a da ljudima koje Duh podigne treba da upravljaju ljudi iz hijerarhijske Crkve prema svom nahodaenju (najčešće izgrađenom na temelju političkih, fiskalnih ili ekonomskih obzira).

Odbacivanje ovakve zablude i ispravljanje prakse znači nuždan ali nedovoljan uvjet za osposobljavanje Crkve za promicanje Božjega svijeta. Drugi uvjet jest to da karizmatički ljudi na hijerarhijskim položajima (od poglavara velikih i malih redova do papa) ne zanemare svoju hijerarhijsku funkciju i ne zapostave je s obzirom na »njegovanje« svojih karizmatičkih darova.

Unapređenje Božjega svijeta zaslugom Crkve u današnjem vremenu ide tako loše da se mora izvesti revizija gledanja na zadaću, funkciju i unutrašnju dinamiku Crkve te preokret u njenom djelovanju. Jedna korisna preinaka bila bi u dobrovoljnom podlaganju »karizmatičkih« pokreta misiji jedne i jedine Crkve i istodobna *susretljivost* hijerarhijske Crkve prema *svakom* karizmatičkom pokretu koji je spreman prihvatiti valorizaciju svog učenja i svog djelovanja sa stajališta procesa napuštanja borbe za opstanak i ulaska u Božji svijet. Trebalo bi da to podlaganje i ta susretljivost idu do granice koja bi izjednačila »karizmatičko« i »hijerarhijsko« u Crkvi.

Crkva je stvarna, nemistična jezgra Božjega svijeta unutar kojega, ali i izvan kojega neprestance djeluje Duh koji djelovanjem u svim ljudima i svim naraštajima stvara novo *ljudsko* ozračje i koji potiče ljude da kroz to novo ozračje pomaknu Božji svijet bliže dovršenju. Akciono, a ne mistično jedinstvo (osim ako se pod mističnim ne razumijeva djelovanje koje je usmjereno Isusovim primjerom i potaknuto

Duohm) između Isusa i sudionika Božjega svijeta počiva upravo na Duhu za čiji je dolazak bila potrebna Isusova smrt.

Za promicanje Božjega svijeta nije dovoljno ni komotno »polaganje ruku« ni olako prisvajanje poticaja Duha. Za promicanje Božjega svijeta, za kontinuirani i stalni novi silazak Duha potrebno je »ponijeti križ« i napustiti borbu za opstanak radi ulaska u Božji svijet.

Čini se da se lažna dilema između »hijerarhijskog« i »karizmatičkog« posebno očituje u dilemi između »starih i novih« karizmatičkih pokreta. Kao što Isus nije dao apostolima da preuzmu njegovu karizmu (pensu njegov križ, uđu u njegovu smrt) nego je htio da se oni sami rode po Duhu (»I Petar gorko proplaka!«), tako je besmisleno očekivati da karizma prvih apostola (petrificirana u »hijerarhijsku« Crkvu) ili karizma velikih crkvenih reformatora i osnivača redova znači osnovu za djelovanje ili obraćanje današnje Crkve. Današnja karizma treba da se nadoveže na kontinuitet djelovanja Duha od prvog silaska na apostole i raspline u karizmu cijele Crkve, koju je Isus osnovao upravo slanjem Duha nakon svog »sloma« na križu.

Karizma pojedinih članova Crkve treba da bude nadahnuće za cijelu Crkvu u ime koje oni započinju akciju, pokret, proces ili novi organizam. Nakon mršavih rezultata u unapređivanju Božjega svijeta i usprkos rojenju novih redova, formula i inicijativa možda je došlo vrijeme da se uvidi da »raznolikost i raznovrsnost« (koju toliko hvali »Dekret o redovnicima«) sa svojim brojnim mini-inicijativama znači zapreku da Crkva poduzme jednu jedinu opću inicijativu pokretanja Božjega svijeta.

Pisac nikako ne može shvatiti zašto bi trebalo da netko tko se specijalizirao za rad s djecom svoj unutrašnji život zasniva na nekoj »duhovnosti« koja je različita od one na kojoj svoj unutrašnji život temelje oni koji se brinu o starcima. Ili, zašto jedna »duhovnost« u Mostaru, a druga u Dubrovniku? Postoji potreba za samo jednom jedinom »duhovnosti«, duhovnosti Božjega svijeta koja bi bila »duhovnost« za Evropu i Aziju, za misionare staraca i djece. Postoji potreba samo za vjerom u Isusa Krista i realističnost njegova Božjeg svijeta i samo jedno zvanje kršćanina ili (ako se hoće biti temeljit) *zvanje čovjeka*. Zadaci pojedinih članova ili grupa Crkve bit će različiti, ali svi ti zadaci moraju (u skladu s okolnostima) voditi probijanju granice između Božjega svijeta i borbe za opstanak. Duhovnosti su maska za nedostatak vjere ili za nevjeru u Božji svijet i znače »nadgradnju« određenih ideologija zasnovanih na parcijalnim interesima borbe za opstanak.

Jedinstvo i jedinstvenost Crkve izvor su i obrana jedne jedine Božjem narodu pristale »duhovnosti« — vjere u Isusa Krista i osnova za zvanje za bilo kojeg čovjeka — zvanje čovjeka. Zato je Crkva, jedna jedina Crkva, što živi od Isusova primjera upotrebe života i od nepre-

stanih poticaja Duha nezamjenjiva kao cjelina u promicanju Božjega svijeta.

Zajednički nazivnik »karizmatičnosti« i »hijerarhičnosti« jest služenje. Služenje je osnovni aksiom života i djelovanja u Božjem svijetu. Hijerarhičnost, koja u složenom svijetu i isprepletenim ljudskim odnosima mora prerasti u birokratičnost (uzetu pozitivno i funkcionalno), prema Isusovim se izravnim riječima mora očitovati u služenju. (»Tko hoće biti najveći, neka najspremnije služi!«) Upravljanje svakom organizacijom svodi se na upravljanje kapacitetima (ljudima, novcem, dobrima, postupcima i informacijama). U Božjem svijetu upravljanje upravo znači staviti raspoložive kapacitete u funkciju zadovoljenja potreba. (»Pitajte, pa će vam se dati!«) Rukovođenje u Božjem svijetu jest predvođenje u služenju, odnosno upotreba kapaciteta u skladu s potrebama bližnjih (osnovna oznaka Božjega svijeta), a ne u vlastitom interesu ili iz obzira prema interesima (koji su strani, suprotni ili suprotstavljeni Božjem svijetu).

Karizmatičnost po svojoj genezi, koja nije nimalo mistična ili misteriozna (koji dojam karizmatičari često ne žele demantirati, jer se boje da ne bi demontirali svoju karizmu), jest rezultat ponude života. Novost što je donesu karizmatičke osobe (veliki reformatori iz povijesti Crkve) redovito je rezultat *obraćenja*. Obraćanje je sa svoje strane rezultat bezizlazja osoba u koje je Duh deponirao dar ljubavi, a koje u zatečenom svijetu (koji propada) nisu mogle naći odušak za svoju ljubav. Pomračenje (djelomično ili potpuno) uma što nezadovoljnike borbom za opstanak zapada nakon samoizgnanja i nada usprkos beznadu vode obraćenika kroz smrt u životu i u njemu stvaraju kao jedinu mogućnost izlaska iz besmisla totalnu ponudu vlastitog života i vlastitih sposobnosti.

Oni koji izdrže beznade u nadi konačnog prosvjetljenja izlaze iz mraka bljeskom svjetla što u obraćeniku stvara nove riječi, novu poruku, novo poslanje. Obnovljeno svjetlo uma nerazdvojno je povezano s neutaživom željom za služenjem, koje postaje jedini izraz radosti u životu.

Ni hijerarhijsko ni karizmatičko ne nose sa sobom nikakvu magiju i nikakvu mističnost. To su dva vidika služenja, koji moraju biti prisutni u isto vrijeme i u jednakoj mjeri u svakom sudioniku Božjega svijeta. Briga oko svagdašnjih potreba ljudi u određenom vremenu bez prodora u sutrašnjicu znači otežavanje bremena (nekada do nepodnosivosti) sutrašnjim bližnjima. Vizija sutrašnjice bez brige oko potreba današnjih ljudi neminovno predstavlja čedo vlastitih prohtjeva, a ne želju za razmjenom života.

I hijerarhijsko i karizmatičko treba da počivaju na kvalifikacijama Božjega svijeta izrečenim u Govoru na Gori. Karizmatički ljudi

treba da s Crkvom podijele odgovornost za promicanje Božjega svijeta, a hijerarhija se ne smije preokupirati odgovornostima do zanemarenja i utruća potrebe za vlastitim obraćenjem koje uvijek rezultira u karizmi. Karizma nije vrlina ili sposobnost, nego u prvom redu odgovornost. Vodeći položaj ne iscrpljuje se u manipuliranju kapacitetima (ljudi, novac, dobra, postupci, informacije), nego u prvom redu u trasiranju sutrašnjice, koje je nemoguće bez nezadovoljstva zatečenim stanjem i bez potrebe za obraćenjem koje će sa sobom donijeti karizmu.

Služenje u današnjem svijetu što se u svojoj općoj međuovisnosti približava svojoj »slici i prilici«, koja je trojstveni život (Ta, približio se Božji svijet!), pretpostavlja fuziju hijerarhijske i karizmatičke Crkve, koje su »crkve« nastale kao rezultat jedinog opasnog raskola što je razjediniio Crkvu kada su jedni počeli tražiti saveznike u vlasti, a drugi izlaz u nadmetanju za jalove plodove samodopadnih nadahnuća. Nuždan uvjet za fuziju hijerarhijskog i karizmatičkog jest distanciranje Crkve od bilo kojih separatnih interesa i prijanjanje uz njezin jedini zadatak: promicanje Božjega svijeta brigom oko *ljudskih potreba*. Prepuštena samoj sebi, Crkva će naći nužnu nutarnju dinamičku ravnotežu koja će joj omogućiti da obnovi i nastavlja mesijansku zadaću koju joj je oporučio Isus, koji je došao u svijet da mu služi i da ga pokrene u sutrašnjicu.

Čime pokrenuti Božji svijet?

Crkva je jedini organizam koji može pokrenuti i promicati izgradnju Božjega svijeta. Izgradnja Božjega svijeta jedina je zadaća koju Crkva ima. Zato se s odmicanjem vremena brzo pooštrava pitanje odgovornosti te odgovornih i pomazanih ljudi u Crkvi za Božji svijet.

Najskorija budućnost donosi čovječanstvu nanuštanje izoliranih ili konfrontiranih sustava. Ujedinjavanje donedavno izoliranih nacionalnih i društvenih sustava u opći svijet donosi priliku da se »prestrojavanje« društvenih sustava i principa na kojima su ti sustavi bili temeljeni iskoristi za to da se utječe na formiranje novih principa na kojima će počivati budući svijet.

Takav tekst mora izbjegavati polemički pristup, ali se u raspravi o tako važnoj temi (izgradnja općega svijeta) treba naglasiti da su mišljenja o realističnosti uspostavljanja Božjega svijeta podijeljena. Vrlo mnogo ljudi u Crkvi smatra da je Božji svijet samo projekcija koja se nikada neće moći ostvariti. Temelj za takvo gledanje jest njihova nevjera u Božji svijet koju takvi ljudi naknadno nastoje utemeljiti na određenim učenjima. Stari zavjet za to ne daje nikakvu osnovu. Da bi se to uvidjelo, dovoljno je čitati samo Izajju (Iz 65, 17—25). Isusovo učenje ne skriva nikakav razlog za sumnju u mogućnost uspješne izgradnje Božjega svijeta.

Isus je govorio kako će se razviti veliko stablo iz kao gorušica sitna sjemena nebeskog kraljevstva. Isus je govorio o tome kako je izgradnja Božjega svijeta položena u ljudske ruke (Mt 16, 19), kako će oni koji budu vjerovali u to da on ima istinu činiti i veća djela od onih što ih je on činio. Isus je govorio kako će Duh, branitelj i tješitelj, bdjeti nad marom i radom pobornika Božjega svijeta i samo se pitao što će nastati od sjemena što ga je on posijao u Betlehemu i na Golgoti.

Mnogi koji ne vjeruju u mogućnost uspješne izgradnje Božjega svijeta (a koji kažu da vjeruju Isusu!?) govore kako je Zlo prisutno u svijetu i kako ono neće dopustiti da bude svladano. Takvi, čini se, vjeruju u Zlo, a ne u Dobro. Isus je utemeljio Crkvu upravo zato da bi Zlo bilo obuzdano, da se postavi obrambena linija koja će štititi borce i graditelje Božjega svijeta kako bi mogli unapređivati djelo što ga stvaraju u suradnji s Duhom i u Božje ime. Crkva je zaštitna i sigurnosna zona za graditelje Božjega svijeta. Božji svijet treba da bude zajedničko remek-djelo Duha i ljudi ohrabrenih i k istini dovedenih Isusovom naukom i njegovom upotrebom života.

Rast općeg svijeta pruža priliku da svijet postane Božji. Ako opći svijet ne postane Božji, u njemu će biti nemoguće ljudski živjeti. Taj će se svijet, ako ne postane Božji, strukturirati u jedinstveni opći *sustav* koji se neće moći *nit* *razoriti* *nit* *mijenjati*, jer vanjske društvene snage neće postojati a unutrašnje inicijative za poboljšanje tog svijeta bit će zatirane u zametku. Za uspješno djelovanje u svrhu dogradnje i evolucije općeg svijeta, koji bi ljudima imao pružiti zadovoljenje *potreba*, osigurati slobodu, omogućiti pružanje doprinosa individualnim sposobnostima i pružiti priliku za ispunjenje života, potrebno je u javnom životu na cijelom svijetu na vrijeme afirmirati princip na kojemu je Isus utemeljio Božji svijet (Mt 22, 37—39) i kriterije pripadanja Božjem svijetu (Mt 5, 3—11).

Oni koji ne vjeruju u Božji svijet (i koji kao da vjeruju u Zlo) uče kako je zlo ponašanje ljudi zapreka za izgradnju Božjega svijeta. Prema njihovom učenju, trebalo bi da se nekako promijeni ponašanje ljudi tako da se uklone zapreke za izgradnju Božjega svijeta. Jedini način, međutim, za trajnu i temeljitu promjenu ponašanja ljudi jest promjena ljudskog stava.

Ljudima se ne može narediti ili uprogramirati novo ponašanje. Ljude treba *povesti* u zauzimanje novog stava na koji je Isus sveo Božji svijet.

Ljude treba povesti u Božji svijet

Put u Božji svijet vodi služenjem. Čak je i Mojsije, koji je bio bezobziran prema Nežidovima u obećanoj zemlji, govorio kako je služenje uvjet za prosperitet (Pnz 6, 10—12). Izaija je više nego ekspli-

citno naglašavao jedinstvenu ulogu služenja. Isus je u svom oproštaju od učenika dramatično upozorio učenike na presudnu ulogu služenja i proglasio ga osnovom za veličinu i zasluge u Božjem svijetu (Iv 13, 12—15).

Stav i ponašanje ljudi koji ne znaju za Isusa ili koji ne vjeruju da on ima istinu do današnjeg su vremena bili funkcija društvenog sustava u kojem su živjeli. Društvena okolina sa svojim principima, javnim mišljenjem, ekonomskim odnosima, obrazovnim sustavom, obiteljskim životom u presudnoj mjeri utječu na stav i ponašanje ljudi. Još je Izaija osjetio kako se nalazi u okruženju bezbožnim ljudima koje čini da i iz njega, usprkos činjenici da je bio vidio živoga Boga, izlaze samo bezbožne riječi (Iz 6,5). Upravo to je pokrenulo Izaiju na obraćenje i akciju za izmjenu stava ljudi.

Željena promjena ponašanja životnog kruga ljudi ovisi o promjeni stanja sustava u kojem žive. Velika većina ljudi ima u svojoj *duši* ispravan životni stav, ali ne može svoje ponašanje uskladiti sa svojim dubinskim ljudskim stavom nego ga usklađuje s ponašanjem drugih ljudi i s prilikama u društvu. Samo je mali broj ljudi uistinu zao. Ostali su iz straha, jer su prepušteni sami sebi bez ozbiljnog, odgovornog i služećeg vodstva u Božji svijet, prisiljeni da se bore za životne potrebe, minimum slobode, mogućnost izražavanja sposobnosti i ispunjenje života onako kako najbolje znaju i umiju i kako im je u društvu dopušteno.

Zbog upućenosti na vlastite snage i na vlastiti razbor u izboru životnih mogućnosti i donošenju odluka, za koje im društvo ili netko drugi ne nudi ponovnu prigodu ili rehabilitaciju u slučaju krivog izbora, *sebičnost* je iz nužde postala krepošću.

Kada bi postojalo nešto što bi ljude uvjerilo u to da nisu sami samcati (liberali uče kako je svaki čovjek sustav s vlastitom svrhom!), onda bi sebičnost mogla biti odbačena kao najkorisnija vrлина u sadašnjem svijetu.

Kada bi ljudi postajali sve više uvjereni u to da nisu sami u životu (a ne u principu kako uče liberali kada tvrde da su ljudi pred Bogom jednaki i slobodni), onda bi uvjeti za uspješno promicanje Božjega svijeta bili lakše ispunjivi. Time bi se proces izgradnje Božjega svijeta znatno ubrzao.

Objektivne okolnosti za izgradnju Božjega svijeta idu na ruku toj izgradnji. Život ljudi i naroda postaje sve ovisniji o *svim* ljudima i *svim* društvima. Izolacija društava postaje nemogućom. Time i princip izolacije ili odvajanja unutar društva postupno gubi obranjivost u svijesti većine ljudi.

Čime, onda, pokrenuti i promicati Božji svijet? Savjet i preporuku za to daje sam Isus, samo se njegov savjet ne smije skućivati kao

princip primjenjiv u obitelji, kakvoj namjerice formiranoj umjetnoj zajednici istrgnutoj iz matice života ili čak samo u cijeloj Crkvi, nego se mora primijeniti na cijeli poznati svijet.

U odgovoru Ivanu, koji je čamio u Herodovoj tamnici i u tamnici vlastite životne stiske, Isus nedvojbeno iznosi *naviještanje* Božjega svijeta i brigu za ljudske *potrebe* kao znakove koji kažu da su došla nova vremena, da je došao početak pravog svijeta za ljude, da je došao početak Božjega svijeta (Mt 11, 4—6).

Naviještanje Božjega svijeta nema supstituta. Ono se ne može zamijeniti ni *primjernim ponašanjem*, ni marljivim radom, ni šutnjom. Tko misli drukčije, možda ima pravo, ali onda ne misli s Isusom. Djelovanje za Božji svijet ima dvije dimenzije, od kojih je jedna samo naviještanje Božjega svijeta. Poželjno ponašanje ljudi uz koje može funkcionirati Božji svijet ne može opstati ako dolazak i izgradnja Božjega svijeta nisu postali životni credo.

Ono što je Isus htio ucijepiti u svijest ljudi jest upravo istina o dolasku Božjega svijeta (Mt 4, 17), potreba za zauzimanjem novog životnog stava (Iv 3, 3), istina da je taj stav u napuštanju borbe za sebične interese (Mt 5, 3—11), da se taj stav mora temeljiti na suradnji s Božjim planom za svijet (Mt 22, 37—38) i da se u promicanju Božjega svijeta ne smije stati ili pouzdavati u tuđe zasluge (Iv 14, 1—14).

Pljeva ljudskih zastranjenja i kućine vjerničkih osobnih mudrosti i mišljenja toliko su zatrpali i zapleli голу evanđeosku istinu sažetu u prethodnom zaglavlju da se ljudi — kojima je stalo do Isusa, koji ga vole, koji bi ga htjeli slijediti i koji smatraju da ga uistinu slijede uz znatne osobne žrtve (Ne trebam žrtve nego ljubav!) — trse, trude i upinju da realiziraju tisuće mini-inicijativa za koje misle da prećacem vode u Božji svijet ili čak u nebo. U nebo se dolazi s pomoću *vlastitog doprinosa Božjem svijetu*. (Mt 19, 21; Iv 14, 1—14) unutar zajednice utemeljene za promicanje Božjega svijeta (Iv 15, 1—17).

Neka čitaoci prema vlastitom znanju i iskustvu prebroje sve »privatne« inicijative što su bile pokrenute unutar Crkve, od pokreta svećenika-radnika do pokreta pentekostalaca, pa će uvidjeti da i usprkos tim inicijativama, subjektivna (a ne objektivna!) situacija u pogledu unapređenja Božjega svijeta nije nimalo poboljšana.

Integralni dio učenja o Božjem svijetu jest utemeljenje pojma »bližnjega«, kako ga je shvaćao Isus (Mt 25, 37—40), ili onoga koga se ne bira, kako je govorila Tereza iz Lisieuxa. Unapređenje Božjega svijeta očituje se u *razmjeni života* među ljudima u *Božje ime*. Afirmacija učenja o »bližnjemu«, shvaćenog bez ikakve specijalizacije, specifikacije, uskoće ili izbora, opipljivi je kriterij unapređenja Božjega svijeta.

Posljednja uspješna univerzalna inicijativa Crkve bila je pokrenuta u šesnaestom stoljeću kao odgovor na protestanski raskol koji je bio zas-

novan na »herezi« promicanja parcijalnih interesa germanskih naroda. »Raskol« našeg stoljeća, koji je zasnovan na »herezi« ateizma, nije dobio adekvatan odgovor do današnjih dana. Snage koje su nosioci tog raskola dobro su uvidjele da se okolnosti za stvaranje Božjega svijeta sve obilnije iskazuju. Iako i same pridonose stvaranju objektivnih pretpostavki za izgradnju Božjega svijeta (kao što je nekada Kir poboljšao pložaj izabranog naroda), te snage nastoje nametnuti svijetu nekakvu alternativnu doktrinu koja zadovoljenje osobnih potreba na osnovnoj razini prezentira kao ispunjenje ljudskog života, a stvaranje svijeta kolektivnog nasilja krajnjim dometom u razvitku ljudskog roda.

Ta doktrina, koja nije zasnovana na parcijalnim geopolitičkim interesima nego na parcijalnim »klasnim« interesima, negira potrebu postojanja ljudske i društvene »elite« (i to vjerojatno s pravom), koja je, premašivši razinu zadovoljenja osnovnih potreba, svoje natprosječne sile upinjala za zadovoljenje prohtjeva i interesa, koliko god su ti interesi prije naših dana bili civilizirani i smatrani kulturnim ili duhovnim potrebama. U svijetu koji nestaje pod udarcima klasnog internacionalizma (kao Babilon pod Kirovim bičem) ta elita proživljava krizu potpunog gubitka smisla ljudskog života. U kolektivističkom svijetu koji se stvara nema potrebe za njenim postojanjem.

Opća »proleterska« inicijativa na koju Crkva nije odgovorila svojom inicijativom (ne konfrontacijom!) traži od Crkve reakciju budući da Crkva nije poduzela nijednu inicijativu nakon službene obustave svoje Reformacije godine 1773. Tada su evropski vladari, u nastojanju da renesansni pokret stvaranja nacionalnih država kanaliziraju u ovjekovječenje feudalnih monarhija, prisilili Crkvu da iz svojih ruku ispusti tridentsku inicijativu. (Feudi su bili feudalni, a jačanje nacionalnih država počivalo je na razmjeni rada koja je donijela kapitalizam, što su znali i dobro uviđali nosioci katoličke reformacije.)

Za promicanje Božjega svijeta nije dostatno samo postojanje ili hod Crkve uhodanim stazama. Za promicanje Božjega svijeta potrebna je inicijativa Crkve (Iv 14, 1—14). U nedostatku inicijative Crkve alternativu čine ili »privatne« karizmatičke inicijative ili reakcija cijele Crkve. Nije stoga za čuđenje što je Isus izražavao bojazan za sudbinu svog svijeta (Mt 24, 3—25) nakon što ju je položio u ljudske ruke (Mt 16, 18—19).

Isus je govorio učenicima o potrebi budnosti (Mt 25, 1—13), mudrosti (Mt 10, 6) i inicijative (Mt 25, 14—30). Isus je govorio o motrenju događaja u svijetu i o potrebi brzog reagiranja na promjene objektivnih okolnosti (koje nastaju po Duhu kao dio procesa dovršenja svijeta) (Mt 24, 32—34). Isus nije govorio samo o reagiranju na promjene okolnosti nego i o potrebi pravog djelovanja koje se poznaje po plodovima (Mt 12, 33—35). Isus je kao jedini ljudski neoprostivi prekršaj smatrao

prekršaj protiv Duha po kojemu je nastao svijet i po kojemu se zbivaju promjene u svijetu (Mt 12, 30—32).

O nedostatku budnosti i odgovornosti prema ljudima, koje u promjeni okolnosti treba podsjetiti na temeljnu istinu o životu i svijetu (što nije neizostavno potrebno u ustaljenim okolnostima, jer standardi ponašnja znatno olakšavaju život), govori već i Izaija svojim drastičnim jezikom. On Bogu u usta stavlja slijedeće riječi:

»Svi vođe koji bi trebali upozoravati moj narod su slijepi! Oni ništa ne znaju. Oni su kao psi čuvari koji ne laju — oni samo leže i drijemaju. Kako samo vole spavati! Oni su kao sebični psi kojima ništa nije dosta. Ovi vođe nemaju nimalo razumijevanja. Svaki od njih radi ono što mu se sviđa i brine se samo za svoje probitke. 'Popijmo vina', kažu ovi pijanci, 'i napijmo se koliko god možemo podnijeti. Sutrašnji dan će biti bolji od današnjega'« (Iz 56, 10—12).

Sutrašnji svijet ne može pripadati ni jednom narodu, ne može počivati ni na jednoj ideologiji, ne može biti upravljani ni od jedne klase. Sutrašnji svijet, ako želi živjeti u bilo kakvom redu, mora biti Božji i počivati na principima Evandelja.

Drugu dimenziju Božjega svijeta, neodvojivu od naviještanja tog svijeta, predstavlja briga za *potrebe* bližnjega. Bez brige za potrebe drugih ljudi naviještanje Božjega svijeta znači farsu i opijanje ljudi radi smanjivanja njihove urođene životne otpornosti i spremnosti za borbu za opstanak. Bez konkretne brige za potrebe drugih ljudi naviještanje Božjega svijeta (koji se tobože ne da realizirati ili koji se samo projicira u nebo) znači »opijum za mase«. To je stvaranje vakuuma za generiranje ideologija zasnovanih na separatnim interesima i uspostavljanje sustava iskorištavanja ljudske izvorne vjere u Boga u interesu nosilaca vlasti, odnosno društvenih snaga na kojima vlast počiva.

Briga oko zadovoljenja ljudskih potreba, kao i naviještanje Božjega svijeta, mora biti globalno zasnovana. Razlike u zadovoljenju potreba među narodima potiču (uz današnje stanje ljudskih umova) sposobnije i sebičnije pojedince u siromašnim društvima da izjednače stupanj zadovoljenja svojih potreba i prohtjeva sa stupnjem zadovoljenja potreba i prohtjeva u bogatijim društvima. Utakmica među društvima potiče utakmicu među ljudima i počiva na toj utakmici.

U svijetu, ako taj svijet treba da bude Božji, kao i u kakvom ograničenom društvu, život treba promatrati sa stajališta četiriju spominjanih kategorija: potrebe, slobode, stvaralačke sposobnosti i ispunjenja života. Zapreka zadovoljenju potreba, slobodi, stvaralaštvu i ispunjenju života svih ljudi jest utakmica za zadovoljenje prohtjeva onih društava, zemalja, zajednica, rasa ili klasa ljudi koji su zadovoljili svoje potrebe a imaju i višak sredstava na raspolaganju ili su se dokopali tih sredstava. Na drugoj strani, gdje sposobnosti ljudi ili njihovi prirodni izvori

nisu razvijeni ili nisu stavljeni u njihovu službu, postoji oskudica, nesloboda, skučenost i strah.

Za izgradnju i promicanje Božjega svijeta nužno je poticati maksimalni doprinos svih ljudi i društava, zauzdavati zadovoljenje prohtjeva i pojačati brigu oko zadovoljenja potreba. To treba činiti dobrovoljnim posutpkom u duhu zajedništva.

Zato bi *svjetski sustav za upozoravanje na anomalije* trebalo izgraditi ili u zadovoljenju potreba (oskudica), ili u zadovoljenju prohtjeva (objest), ili pak u načinu okupljanja ljudskih i drugih kapaciteta (eksploatacija). Trebalo bi da Crkva pokrene i izgradi takav sustav upozoravanja na anomalije u uporabi dobara, usluga i informacija i upire sve svoje snage za uklanjanje ne samo posljedica nego i uzroka takvih anomalija. To upiranje snaga ne bi trebalo da bude deklarativno ili lokalno, nego stvarno i opće.

Danas nema ni jedne vlade (a pogotovo ni jedne biskupske konferencije) koja bi mogla riješiti nacionalne probleme bez pomoći drugih naroda. To jednako vrijedi za zemlje u kojima se vlade »slobodno«
biraju kao i za zemlje u kojima ili nema izbora ili oni predstavljaju simulat izbora. Zle sudbine, koje su u ovom stoljeću iskusili narodi odmah nakon što su se bili osilili oslanjanjem na vlastite snage, i stjecaj okolnosti (sirovine, tržište, tehnologija) uvjerile su bar po jednu generaciju u tim narodima da se i veliki i sposobni narodi moraju obazirati na male, siromašne ili trenutačno slabe narode.

Milijuni upropaštenih života i milijuni života u procesu upropaštavanja, i na strani objesti i na strani oskudice, dovoljan su znak da bi Crkva mogla podignuti uzbunu u čovječanstvu i jasan poziv, i onima koji proigravaju svoje živote i onima koji se spremaju za aktivni život doprinosa, da umjesto konfinacije životnog plijena u vlastiti život uđu ponudom u razmjenu života. To se posebno tiče najdarovitijih ljudi kojima upropaštenje života najteže pada i koji često sami prikraćuju tjeskobu života što je u *njihovim* očima izgubio vrijednost i svaku kvalitetu.

Deseci proigranih nacionalnih sudbina u posljednjem polustoljeću i upropaštenih prilika za miran i evolutivan razvitak društava vode k istom zaključku. Današnji svijet, koji ulazi u posljednju fazu svoga razvitka koji zovemo općim svijetom, suočen je s urgentnom promjenom stava, ljudskog stava. U tu promjenu stava Crkva treba povesti ljude i narode ne razmjenom milostinje i razvojnih projekata nego totalnom razmjenom života.

Da se za praktične umove ovo izlaganje ne bi činilo nepraktično, spomenut ćemo dva primjera na kojima bi se mogla odvagati spremnost Crkve i ljudi za akciju za Božji svijet: Japan i Sjeverna Irska.

Današnji fenomen Japana, zemlje s ograničenim sredstvima, osim ljudskog potencijala i sposobnosti, mnogi smatraju primjerom za poh-

valu. Piscu se čini da se u krajnjoj liniji radi o *imperijalizmu industrijske produktivnosti*, koji iz ljudi cijedi energije, iskiva organizaciju i izbija ambicije koje ostala društva (osim možda njemačkog?!) ili više ne mogu ili još ne mogu izvesti. Japan daje »sve od sebe« koristeći se postojećim svjetskim ekonomskim sustavom koji su izgradili narodi što su postupno i kroz duga stoljeća razvijali znanost, izgrađivali tehnologiju i uspostavljali određene kriterije i kulturu života, stanovanja, izobrazbe i rada. Umjesto da se zbog prenapučenosti djelomično rasele po cijelom svijetu s otokâ koji im ne omogućuju udoban život i da tako svojim sposobnostima pridonesu dobrobiti drugih naroda, Japanci — nakon što im je bila skršena militaristička kampanja za grabljenje zemalja koje su tisućljećima zaposjedali i na kojima su na određeni način organizirali život drugi narodi — ljubomorno čuvaju avet nacionalne kulture. Ta kultura već stoljećima služi militarističkoj kasti koja je sada odjevena poput poslovnih krugova sa Zapada, za opravdanje njezine grabežljivosti što je maskirana površinskom finoćom koju na »oltar nacionalne kulture« prilaže zen-budizam. U ime japanske nacionalne kulture, koja je stvorila predigru za Hirošimu i Nagasaki, Japan danas odbija kršćanstvo ledenim podsmijehom u lice brojnim kršćanskim misionarima koji nesebično troše snage i sredstva brinući se za dio japanskog obrazovnog sustava, iako će plodovi rada misionara najvećim dijelom završiti kao nehotičan doprinos japanskom imperijalizmu industrijske produktivnosti.

Trebalo bi da se kršćanstvo u Japanu trudi da suzbije japansku maniju uspjeha pošto-poto (maratonac koji sebi oduzima život nakon osvajanja drugog mjesta u svijetu, ili premijer koji radije ide u smrt kroz niz infarktних napadaja nego da podnese ostavku pod pritiskom vlastite stranke) i da Japancima istinski pokaže put u svjetsku suradnju i razmjenu. Japanska se ekonomija u znatnoj mjeri održava na proliferaciji potrošačke tehnologije koja služi za zadovoljavanje ljudskih prohtjeva što se u nerazvijenim zajednicama često počinje njegovati i prije zadovoljenja potreba. Zbog proliferacije te tehnologije milijuni Evropljana su ostali bez posla, a milijarde ljudi u zemljama u razvitku ulaze u jagmu za zabavnom, jagmu koja ih nagoni na razaranje načina života na kojemu se imao zasnivati pravi društveni razvitak.

Japanci nisu izmislili nego su samo usavršili postupak s kojim su drugi narodi, koji sada od toga trpe, započeli.

Crkva i svijet moraju pomoći Japancima da izidu iz vlastite opsade prije no što im, ako se sadašnji razvitak nastavi, budu zatvorena najunosnija tržišta danas neubičajenim postupkom kojega bi se netko mogao prihvatiti dajući »sve od sebe« za samoga sebe. (Jedanput su Amerikanci dali sve od sebe pa su Japanci imali Hirošimu i Nagasaki.)

Otok Irska nije velik kao Australija ili kao Sibir, a ipak je podijeljen među dvije zemlje čiji narodi već desetljećima trpe zbog te podje-

le, kao što su stoljećima trpjeli zbog nekadašnje okupacije. Cjelovitost i samostalnost tog otoka toliko je prirodna i nužna da su se stoljećima namjesnici strane vlasti u Irskoj odmetali od onih koji su ih nametali Ircima kao upravljače. Trebalo bi da Crkva danas, osobito zato što je sukob u Sjevernoj Irskoj dobio konfesionalnu fasadu, jasno kaže u Engleskoj, Sjevernoj Irskoj, Republici Irskoj i po cijelom svijetu da Irci moraju živjeti u jednoj državi dok žive na otoku, ali bi istodobno morala pokrenuti kampanju da se prema protestantima u Ujedinjenoj Irskoj postupa bolje nego s katolicima i da se po cijelom svijetu prikupljaju sredstva (ne za teroriste!) da se onima koji žele iseliti omogući lagano organiziranje novog života na mjestu po njihovom izboru. O osnovnom problemu Crkva šuti, ali ima svoj decidirani stav o određenim postupcima, tako da se pukovnik Gadafi smatra najpozvanijim da dijeli sudove o situaciji i rješenju te situacije u Irskoj.

Ovi primjeri nisu navedeni zato što bi pisac možda mislio da bi se Crkva morala baviti samo rješavanjem kritičnih slučajeva. Ti primjeri pokazuju do kakvih se situacija dolazi kada ljudi ili narodi ne misle na potrebe i probleme bližnjega — drugih ljudi i drugih naroda. Ono čime bi se Crkva imala *ozbiljno* baviti jest promicanje praktičnog evandeoskog životnog stava u ljudima i u javnosti, tako da anomalije poput ovih koje su navedene budu brzo i trajno uklonjene angažiranjem ljudi koji putem vlasti drže u svojim rukama nacionalna sredstva: ljude, novce, opremu, dobra i informacije.

Razvitak događaja u Poljskoj pokazuje kakvo bi moralo biti držanje Crkve po cijelom svijetu, ali za to bi trebalo obnavljati i izgrađivati jedinstvo Crkve koje je bilo izgubljeno upravo zbog krivog stava Crkve u temeljnim pitanjima razvitka Evrope i usklađivanja evropskih i izvanevropskih interesa. Ako jedan narod ne vodi računa o *vitalnim interesima i potrebama* drugih naroda, onda će i njegova unutrašnja ravnoteža razvitka jednoga dana biti dovedena u opasnost. Promjene su uistinu u Božjoj ruci, kako je Izaija naglašavao kralju Ezekiji, a Isus Nikodemu. Za prilagodbu promjenama, a ne samo trenutačnim interesima, potrebno je imati evandeoski životni stav: stav brige za potrebe drugih ljudi. Crkva je nezamjenjiva u promicanju tog stava koji mora biti stav ljudi, a ne možda politička postavka što se može revidirati na sjednicama, plenumima, kongresima ili konferencijama.

Kako pokrenuti Božji svijet?

Ljudski je život sada tako organiziran, a ljudska je svijest na takvom stupnju razvitka da za svaki pothvat, ako se želi pošteno voditi i uspješno izvesti, treba znati cilj, utvrditi sredstva za realizaciju cilja, razraditi metode za upotrebu sredstava, uspostaviti kriterije za utvrđivanje efikasnosti pothvata (uspoređivanjem rezultata djelovanja s pos-

taavljenim ciljem) i biti opskrbljen informacijama na koje će se primjenjivati kriteriji kako bi se utvrdilo da li i u kojoj mjeri upotreba sredstava s pomoću određenih metoda vodi do postavljenog cilja. Pisac ne vidi razlog koji bi osporio valjanost takvog pristupa i u izgradnji Božjega svijeta. Tako zreli i odgovorni ljudi uvijek postupaju — i oni izvan Crkve i oni u Crkvi.

Specifičnost pothvata za izgradnju Božjega svijeta očituje se u dvjema činjenicama: (1) Crkva nije neovisni i samostalni poduzetnik za izgradnju Božjega svijeta; i (2) Crkva, kao cjelina treba da surađuje s Duhom u izgradnji tog svijeta. Samovolja (čak i cijele Crkve) i nejedinstvo u Crkvi neizostavno guraju pothvat u neuspjeh, kao što je pokazala povijest Crkve. (Ima samo jedna kategorija ljudi u Crkvi koji misle da je sve u djelovanju Crkve u najboljem redu.)

Za uspjeh svakog projekta potreban je plan ili dogovor odgovornih ljudi i izvođača projekta. Bez dogovora ne započinje se akcija. Zato bi trebalo da se prije pokretanja Akcije za Božji svijet načini dogovor i postigne *potrebno* suglasje s obzirom na pet osnovnih točaka projekta za Božji svijet.

1. *Cilj*. — Oni koji pokrenu Akciju za Božji svijet treba da sa svima od kojih *očekuju sudjelovanje* postignu suglasje o Božjem svijetu kao smislu, cilju i svrsi kršćanskog pokreta i djelovanja Crkve. Ako bi akciju pokrenula Sv. Stolica, suglasje bi trebalo da bude postignuto u u Kardinalskom zboru ili u Sv. Sinodi, kako se ne bi dangubilo sazivanjem novog Koncila. Ako bi se akcija poduzela u jednoj zemlji, suglasje bi se moralo postići u biskupskoj konferenciji te zemlje. Ako bi se akcije prihvatila kakva međunarodna organizacija u Crkvi, onda bi se suglasje moralo postići u generalnoj kongregaciji te organizacije.

Postizanje suglasja o pitanju Božjega svijeta kao svrhe djelovanja Crkve nije lagan ili jednostavan zadatak. Na svakoj razini u crkvenoj strukturi ima ljudi koji ne misle da je izgradnja Božjega svijeta svrha pokreta što ga je utemeljio Isus Krist. Mnogi vjernici misle da je njihov osobni mir (kako god ga uspjeli postići) svrha opstojanja Crkve. Mnogi svećenici misle da je svrha svega administriranje sakramenata (koliko god malo vjernika tražilo sakramente). Mnogi biskupi misle da je najvažnija funkcija Crkve da u svakoj teritorijalnoj jedinici Crkve postoji netko tko može administrirati sakramente. Neki kardinali misle da je najvažniji zadatak Crkve da u javnom životu naroda ili zemlje za koju su zaduženi nema većih ekscesa uzrokovanih držanjem članova klera ili vjernika. Neki misle da su ostvarenje nacionalne slobode, revolucija ili kontrarevolucija osnovne zadaće Crkve.

Pisac je naveo ove primjere kako bi upozorio čitaoca na to da se vrlo često cilj, radi čijeg je ostvarenja Crkva osnovana, zamjenjuje sredstvima, metodama ili kriterijima. U navedenim primjerima isključivo se radi o sredstvima ili metodama kojima se daje tako veliko značenje da postaju važnije od cilja koji se želi postići. Metode i sredstva treba da

budu funkcije cilja ili svrhe, a ne uvjeti koji se moraju ispuniti na svaki način.

Utvrđivanjem Božjega svijeta kao cilja djelovanja Crkve automatski bi se pojavila potreba da se u svjetlu tog cilja razmotre dosadašnja sredstva i metode rada u Crkvi, jer je očito da sadašnje angažiranje Crkve ne donosi pune plodove. Djelotvornost Crkve već dugo pada sa stupnjem propadanja svijeta u kojem ona živi i djeluje.

Druga posljedica prihvaćanja Božjega svijeta kao svrhe djelovanja Crkve jest potreba revizije pojedinih naučavanja u Crkvi koja nisu osuđena kao hereze jer su u deklariranju svojih principa učinila određene kompromise ili postavila ograde, ali koja daju osnovu za interpretacije što na razini motivacije za djelovanje ili na razini praktičnog djelovanja vode u pesimizam ili imobilizaciju članova Crkve. Određena učenja, iako nisu proglašena herezama, stvaraju u Crkvi prostor za unošenje magijskih elemenata u kršćanski život zagovarajući teorije o spasenju ljudi »na botun«.

U crkvama koje se prihvate Akcije za Božji svijet ili u cijeloj Crkvi treba zato očekivati veliku aktivnost spekulativnih teologa koji će imati odgovornu zadaću *raščišćavanja* određenih nejasnoća i nedorečenosti u sadašnjoj ili tradicionalnoj teologiji. Najčešće će se raditi o umekšavanju naglasaka na neke *teze* ili o kompletiranju jednostranih ili necjelovitih učenja ili »duhovnosti«.

2. *Sredstva*. — Već je naširoko izneseno kako su sredstva za širenja Božjega svijeta sâmo *naviještanje* Božjega svijeta riječju i djelovanje članova Božjega svijeta radi zadovoljenja potreba *bližnjih*. Trećeg sredstva nema. Mnogi će pokreti zato morati poduzeti reviziju svojih povelja ili programa, jer su kao svoj praktični cilj postavili »okupljanje«. Okupljanje se može kategorizirati najviše među metode za pokretanje Božjega svijeta. Takvi pokreti morali bi ili nestati ili se uklopiti u Akciju za Božji svijet na principima djelovanja Akcije. Što se tiče okupljanja, pisac smatra da su redoviti župni euharistijski sastanci zvani misama dobar, provjeren i vrlo djelotvoran način okupljanja. Sadašnji pokreti »okupljanja« nastoje na netemeljit način popuniti praznine i korigirati nedostatke (prazno propovijedanje ili mlako sudjelovanje u liturgiji) euharistijskog okupljanja. Uz valjano i potpuno sudjelovanje u euharistijskom životu, svako drugo okupljanje mora voditi u akciju, odnosno u Akciju za Božji svijet.

Tradicionalne redovničke zajednice također očekuje znatan posao jer pomicanje naglasaka redovničkog života s »pravila« na »zajedništvo«, prema sugestijama Drugog vaticanskog koncila, znači samo novost u smislu »unutrašnje dinamike grupe« koja nije najvažniji element zajedništva. Funkcija zajedničkog života treba da bude unapređivanje Božjega svijeta u sebi, bližnjima i društvu. Posebna zadaća redovničkih zajednica bit će u svođenju različitih duhovnosti brojnih novih i starih

tradicionalnih zajednica na zajednički nazivnik, za koji je Franjo iz Asiza govorio da se zove Evandjelje. Tradicionalne zajednice dugotrajne su institucije koje su bile pokrenute kao pokreti okupljanja za promicanje Božjega svijeta u svom vremenu.

3. *Metode* — Metode širenja Božjega svijeta jesu: (a) pronalaženje i unapređivanje djelotvornih načina priopćavanja istine o Božjem svijetu; (b) utvrđivanje anomalija u razdiobi dobara, usluga, informacija i života te utvrđivanje uzroka tim anomalijama; (c) davanje svega od sebe i reduciranje vlastitih prohtjeva; i (d) briga oko održanja i povećanja vlastite spremnosti za slijeđenje poticaja Duha u promicanju Božjega svijeta.

4. *Kriteriji*. — Pouzdani, nezamjenjivi i nenadmašivi kriteriji širenja Božjega svijeta jesu kvalifikatori izrečeni u Govoru na Gori, kako su interpretirani u poglavlju prvog dijela ovog teksta. Prihvatanje osam principa izrečenih u Govoru, uključujući i posljednji od tih principa, od nekog čovjeka ili organizirane skupine ljudi pouzdan je znak da se kraljevstvo Božje unapređuje. Unapređenje Božjega svijeta zbiva se *isključivo* regrutiranjem novih članova ili sudionika u razmjenu života u Božje ime.

5. *Informacije*. — Informacije moraju biti svakako svrstane u dvije osnovne kategorije: (1) širenje istine o Božjem svijetu, i (2) zadovoljenje potreba bližnjih ljudi, zajednica, naroda. Te informacije treba da sadrže količinske podatke (kao npr. trajanje i broj propovijedi, duhovnih vježbi, nagovara, emisija, itd., ili stvarno vrijeme posvećeno zadovoljenju potreba bližnjega), ali i kvalitativne pokazatelje (kao što su prisutnost pravog evanđeoskog duha u propovijedima, govorima, vjeronauku ili hitnost odnosno težina potreba ili problema koji se rješava). Te informacije morale bi biti kategorizirane u sklopu sustava za upozoravanje na anomalije, ovisno o stupnju degradiranja ili uništavanja ljudskog života što ga anomalije uzrokuju (teška stambena situacija, stanje obrazovnog sustava, nezaposlenost, nezbrinutost mladeži ili delinkvencija, materijalni problemi, radni odnosi, problemi starih ili bolesnih ljudi, problemi obitelji sa zaposlenim majkama bez ikakve druge pomoći, neželjena trudnoća, nehumano zakonodavstvo, politički problemi). Informacije i podaci koje one sadrže treba da reflektiraju i praktičnu stranu problema i temeljne društvene, odnosno idejno-političke uzroke problema koji se mogu riješiti brigom za potrebe bližnjega.

Ne bi trebalo napominjati da se jedanput izgrađen sustav informacija ima održavati i s vremenom poboljšavati u skladu s iskustvima Akcije, a i u skladu sa spoznajama iz područja informacija. Treba ipak naglasiti da je sustav informacija samo sekundarno važan alat za promicanje Božjega svijeta.

Osim ovih navedenih napomena o pripremi i osnovnim koracima koji treba da prethode ili koji će pratiti projekt (koji nikada ne smije biti obustavljan) treba spomenuti koji su bitni elementi metode Akcije za Božji svijet.

(a) *Novi ljudi*. — Akcija za Božji svijet treba nove ljude kao svoje sudionike, članove ili aktiviste. Pod novim ljudima pisac razumijeva ljude koji su doživjeli zrelu, temeljitu, iskrenu i definitivnu promjenu života. Isus bi rekao da to moraju biti ljudi koji su se *ponovno rodili*. Kako ne bi bilo zabune, zbrke, preranog ushićenja ili razočaranja, treba opisati što se smatra pod riječju obraćenje ili ponovno rođenje ili promjena stava.

Pisac smatra da sve počinje od dara ljubavi koji se očituje u velikodušnosti, idealizmu, spremnosti da se čine najveći naponi kako bi se ostvarili najplemenitiji ideali prihvaćeni u društvu u kojem se formira svijest mladog čovjeka i priprema njegov doprinos društvu. Neobično je važno uzeti u obzir činjenicu da svako društvo deklarira »opće prihvatljive ideale« i da se svijest svih ljudi formira bar djelomično pod utjecajem stanja duhova ili općeg javnog mišljenja u jednom društvu.

Mnogi ljudi, usprkos natprosječnim sposobnostima, nesebičnim naporima i čestitom osobnom životu, ne mogu se približiti ostvarenju ideala koje njihovo društvo deklarativno propagira i podupire. Svi društveni ideali imaju, međutim, svoje naličje za koje je možda adekvatnije reći da predstavljaju pravu stranu ideala. Idealizirani društveni ideali često služe samo kao maska za promicanje osobnih interesa onih koji su lansirali te ideale i »koji znaju pravo stanje stvari«.

Za »idealistične« mlade ljude neminovno dolazi »trenutak istine« kada će uvidjeti pravo lice društvenih ideala. S obzirom na to, ljudi se prema svojoj reakciji na to otkriće mogu svrstati u tri skupine: (1) jedni se brzo odlučuju na prilagođivanje stvarnom stanju društva u svrhu stjecanja vlastitih probitaka; (2) jedni se razočaraju ili slome jer ne mogu podnositi nekonzekventnost života; (3) jedni samo izgube iluzije o svom društvu, ali ne napuštaju borbu za ideale.

Razbijanje iluzija jest u uviđanju da ideali nisu ciljevi u realizaciji kojih se može sudjelovati s drugim ljudima, nego da se radi o međusobnom isključivanju ljudi iz postizanja ciljeva što su sadržani u idealima. Razbijanje iluzija jest u uviđanju da svijet i društvo ne nude život svima nego samo pojedincima koji su pobjednici u društvenoj utakmici.

Oni ljudi koji su čestito kultivirali svoj dar ljubavi što je izvan dosega šireg društva i kojima je do toga dara ljubavi stalo, spremno odlučuju da odbace velik dio sadržaja svijesti što ga je društvo u njih programiralo, ali ne odstupaju s pozicija dara ljubavi. Tada počinje distanciranje od društva u neku svrhu duhovne i emocionalne samo-izo-

lacije bez jasnog opredjeljenja, sa zbrkom, pometnjom i besmisлом, koji, međutim, ne zatiru nadu. Nosilac dara ljubavi kojemu su razbije iluzije o društvu i svijetu ne predaje se, nego traži novi smisao svemu: novi smisao života. Pitanje: »Čemu sve skupa?«, treba da dobije novi odgovor.

Oni koji su spremni društvenu laž zamijeniti samo istinskom životnom doktrinom u koju je uključena mogućnost punog života za sve ljude, bez obzira na ishod njihovih napora u društvenoj utakmici, čekaju da se u njihovoj svijesti pojavi novi, ovoga puta pravi životni program prihvatljiv za sve ljude koji, očito, mora biti pomak naprijed u razvitku ljudske i društvene svijesti u odnosu prema razini i dometu svijesti koja je proizvela »ideale« što su se pokazali iluzijom.

Svjetlo strukturiranja novog sadržaja svijesti, nove životne doktrine koja može omogućiti izgradnju novog, boljeg svijeta i života za ljude *redovito* je praćeno žestokom željom da se takav preporođeni život upotrijebi za stvaranje novoga svijeta. Ako se u tom procesu radi o prepoznavanju Isusove životne doktrine kao konačne istine o životu koja se ne može niti dopuniti niti poboljšati, govori se s kršćanskom obraćenju.

Takav je bio model obraćenja koje su prošli svi veliki reformatori i promicatelji Božjega svijeta, koji su u djetinjstvu bili kršteni, od kojih su mnogi bili »dobri katolici« i prije obraćenja, ali koji svoje neartikulirane ideale nisu mogli živjeti uz stanje svijesti koja je bila rezultat »ispiranja« mozga od javne istine u njihovim društvima.

Obraćenik je onaj koji se dokopao života iz kojeg ga nitko i ništa ne može izagnati i za čije življenje ne treba *nikoga drugoga* isključiti iz takvog života.

(b) *Novo zvanje*. — Postati novim čovjekom ne znači ništa specifično. Evolucija ljudskog roda pod utjecajem Duha stvara u čovječanstvu sve obilniji depozit ljubavi. Ono što danas u određenom stupnju posjeduje »nekolicina« ljudi, u budućnosti će postati posjed masa. Ne radi se o specifičnosti, nego o »izabranosti«. Izabranost treba uzeti kao izuzetno snažan depozit ljubavi, koji je odolio razbijanju iluzije o društvenim idealima. Ne radi se o selekciji na osnovi snage mišica, ljepote i sklada tijela ili pronicljivosti uma, nego o selekciji na osnovi snage depozita ljubavi što ga Duh polaže u ljude. Izabranje ne treba shvatiti kao pomak prema »gore« ili uzvisivanje nego kao pomak naprijed čiju osnovu Duh našumce dijeli među ljude. Isus je Nikodemu govorio da Duh puše kao vjetar. Novo zvanje jednostavno se može nazvati *zvanjem čovjeka*. Tom zvanju nisu pridružene nikakve zasluge, nego ono na sebi nosi odgovornost povlačenja drugih ljudi kroz razmjenu života u Božji svijet. Radi se o zadatku »križanja« onih koji su »izabrani« s onima koji su »pozvani«, a kojih je prema Isusovim riječima mnogo.

(c) *Nova »duhovnost«*. — Nova duhovnost jest »duhovnost« koja bi iz rječnika kršćana imala ukloniti riječ *duhovnost*. Radi se o principima osobnog, društvenog, unutrašnjeg i vanjskog života zasnovanog na Evandelju. Istina o Božjem svijetu, kako ju je objavio Isus Krist, čini osnovu života novih ljudi s novim zvanjem čovjeka. Veliki reformatori (Ivan Krstitelj, Pavao, Benedikt, Franjo, Ignacije, More, Tereza) nastojali su u zbrci nakon razbijanja svojih iluzija iskovati »duhovnosti« koje su bile pomak osobne istine prema Objavi Isusa Krista. Sve su te duhovnosti stavljale naglasak na određeni dio evanđeoske istine, čije je propagiranje najdjelotvornije unaprijedilo religioznu svijest s obzirom na stanje te svijesti u njihovom vremenu. Tereza je došla do duhovnosti koja ju je ohrabrila da kaže *kako je njezino zvanje ljubav* i kako se nebo može početi živjeti na zemlji. Ekstrapolacija velikih duhovnosti, od kojih ni jedna nije uspjela potpuno uskladiti sve elemente Objave u samu Objavu, zadatak je za Akciju za Božji svijet. Ta ekstrapolacija treba da sve dosadašnje duhovnosti svede na zajednički nazivnik koji je Evandjelje, ali će time razumijevanje najdubljeg smisla Evanđelja biti obogaćeno za cijelo dvadesetstoljetno iskustvo u vjeri i nevjeri. Istina objave o *totalnoj razmjeni života* — između Boga i ljudi po Duhu i po modelu života Isusa Krista koji je ujedinio ljudsko i božansko — jest »duhovnost« Božjega svijeta.